

Борщук Євген Михайлович

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ORCID: 0000-0001-8695-6588

e-mail: borshuk@yahoo.com

Сидорчук Орестова Григорівна

*кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри
державного управління Львівського регіонального інституту
державного управління Національної академії державного управління при
Президентові України*

ORCID: 0000-0002-7078-1557

e-mail: Sydorko91@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Досліджено особливості функціонування агропромислових підприємств. Визначено зміст поняття “інноваційно-інвестиційний розвиток” агропромислових підприємств, головною метою якого є модернізація сільськогосподарського та переробного виробництва, що дає змогу забезпечувати високу ефективність діяльності підприємств у довгостроковому періоді. Доведено, що ефективне функціонування агропромислових підприємств повинно базуватись на сучасній політиці державної підтримки підприємств аграрної сфери.

Ключові слова: розвиток; економіка; інновації; інвестиції; ресурси; агропромисловий комплекс.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України відіграє одну з ключових ролей у соціально-економічному розвитку держави – забезпечує продовольчу безпеку, постачає сировину іншим секторам економіки, сприяє розвитку сільської місцевості та зайнятості сільського населення, збільшує експортний потенціал країни тощо. Підприємства аграрної сфери формують основу агропромислового комплексу (далі – АПК) України, який належить до основних структурних елементів національної економічної системи, що об’єднує сільськогосподарські, промислові, науково-виробничі галузі, діяльність яких спрямована на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції.

У складних умовах 2014 – 2015 рр. саме аграрний сектор України єдиний у національній економічній системі демонстрував економічне зростання. У 2018 р. підприємства АПК генерували майже 13% національного ВВП, частка продукції сільського господарства у загальному експорті України становила

39,8%, усього в АПК було зайнято приблизно 3 млн осіб (без урахування сезонних робітників). Також необхідно зазначити, що агропромислові підприємства не замикаються на АПК, а безпосередньо або опосередковано виходять на ще більш широке коло підприємств різних галузей національної економіки. Майже 30% галузей економіки України взаємодіють із аграрним сектором [1]. Вирішення проблем АПК, як правило, дає поштовх подальшому розвитку всієї країни та є своєрідним джерелом для зростання її економіки загалом.

Соціально-економічне середовище аграрної сфери України зумовлене історичними та географічними факторами. Ще з давніх часів в Україні сформувалися селянські звичаї та традиції, ефективні технології сільськогосподарського виробництва. Наші пращури ефективно обробляли землю та вирощували сільськогосподарську продукцію, використовуючи сприятливе географічне положення та природно-кліматичні умови. В Україні зосереджена значка частка родючих ґрунтів: у ґрунтовому покриві країни понад 27,8 млн га чорноземів, що становить 8,7% від світових площ чорноземів і 67,7% від сільськогосподарських угідь країни [2]. За даними Світового банку, в Україні земля, відведена для сільського господарства, становить 71,2% всієї території. М'який клімат та високопродуктивні земельні ресурси визначають сприятливі умови для сільського господарства. Це засвідчує значний потенціал вітчизняних агропромислових підприємств, який визначається як природними ресурсами, так і людським потенціалом мешканців сільської місцевості та працівників аграрного сектора загалом [3].

У сучасних умовах євроінтеграційних процесів головна мета розвитку агропромислових підприємств полягає у створенні сучасного конкурентоздатного агропромислового комплексу. У Концепції науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва України на період до 2015 року, затвердженій Наказом Міністерства аграрної політики України № 240 від 10.04.2008 р. [4] і в Законі України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" № 2982-IV від 18.10.2005 р. [5] зазначалось, що головним завданням реформування національної агросфери є переведення галузей агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку, на принципи сталого конкурентоспроможного виробництва наукомісткої агропромислової продукції. У сучасних умовах, коли внаслідок зовнішньої агресії Україна втратила певну частку промислового потенціалу, розвиток підприємств аграрної сфери набуває особливого значення для забезпечення національної безпеки.

Як зазначають спеціалісти, основними критеріями розвитку підприємств агросфери повинні стати:

- ефективне застосування нових сільськогосподарських технологій;
- ефективне використання наявних людських та матеріальних ресурсів;
- випуск конкурентоспроможної продукції;
- раціональне використання земель;

- домінування наукоємних галузей, впровадження ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій;
- високий рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку;
- високий рівень екологічної безпеки [6].

В умовах соціально-економічної нестабільності, що є характерною ознакою сучасного світового економічного розвитку, для агропромислових підприємств актуальною проблемою є розробка економічної стратегії, яка б передбачала підвищення інноваційної активності на основі залучення інвестиційних ресурсів і забезпечувала б сталий розвиток всього АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку, а також сучасні проблеми формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємств розглядаються в багатьох наукових працях таких учених, як: О. Алімов, О. Амоша, Г. Возняк, В. Геєць, В. Загорський, В. Зимовець, В. Ільчук, І. Кобушко, О. Крайник, В. Кравців, М. Латинін, І. Федулова та багато інших. У їх працях досліджено головні напрямки реформування структурних елементів національної економіки, які б дали змогу вирішити існуючі проблеми ефективного функціонування підприємств аграрної сфери. Теоретико-прикладні основи соціально-економічного розвитку, з урахуванням особливостей аграрного сектору, відображені у працях вітчизняних науковців, таких як: О. Бородіна, В. Горкавий, Х. Дейлі, Т. Зінчук, Ю. Лупенко, М. Малік, О. Павлов, О. Попова, І. Прокопа, П. Саблук та інші.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику увагу вчених до проблем розвитку агропромислових підприємств, на сьогодні залишаються недослідженими питання особливості забезпечення ресурсами розвитку агропромислових підприємств в сучасних умовах. Недостатньо досліджено проблеми, пов'язані із залученням інвестицій у інноваційний розвиток агропромислових підприємств.

Основною метою статті є розкриття особливостей формування політики інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислових підприємств у сучасних складних умовах функціонування економіки України.

Виклад основного матеріалу. Загалом, інноваційний розвиток трактується як системний процес формування нового виробничого, технічного, комерційного, організаційного чи іншого рішення, який не тільки задовольняє певні потреби, а призводить до якісних змін і суспільного прогресу. Основою інноваційної діяльності є “новація” (від лат. novatio – оновлення, зміна) – це продукт інтелектуальної діяльності людини, оформлений результат досліджень, спрямований на підвищення ефективності явища чи процесу в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства [7].

Загальновизнано, що саме державі належить провідна роль у забезпеченні умов для ефективної організації інноваційного розвитку, яка, в межах формування і реалізації державної інвестиційної політики, здійснює визначальний вплив на

формування показників загальної моделі розвитку. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції [8].

Інноваційний розвиток агропромислових підприємств повинен базуватись на реалізації державної аграрної та інвестиційної політик, спрямованих на активізацію нововведень, як пріоритетної складової загальної стратегії підвищення національної конкурентоспроможності національного АПК. Саме держава створює умови для реалізації вітчизняними підприємствами АПК наступальної стратегії на зовнішніх ринках. Вона сприяє підтримці конструктивної конкуренції на внутрішньому ринку, стимулює агровиробників до інноваційної діяльності, до ефективної інтеграції виробництва і науки, з метою сприяння випереджальному розвитку науково-технологічної сфери [9].

Найголовнішою економічною функцією агропромислових підприємств є задоволення потреб споживачів сільськогосподарською продукцією, зменшення витрат на її виробництво, поліпшення соціальних умов працюючих і населення сільських територій. Це вимагає усунення суперечностей та негативних наслідків, обумовлених особливостями функціонування агропромислових підприємств: соціальна диференціація сільського населення, банкрутство фермерів і малих агропромислових підприємств, згортання виробництва певної продукції в деяких районах і навіть у національних межах, загострення проблем реалізації продукції та зайнятості тощо. Тому інноваційний розвиток агропромислових підприємств ми будемо розглядати як формування науково-технічної, експериментальної, виробничої та ресурсної бази для забезпечення якісних змін у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Головна мета такого розвитку – модернізація сільськогосподарського та переробного виробництва, яка допомагає забезпечувати високу ефективність діяльності підприємств у довгостроковому періоді.

При вирішенні проблем розвитку агросфери необхідно брати до уваги те, що тип функціонування агропромислових підприємств визначається специфікою регіональних природно-економічних зон, які сформовані під впливом природних умов відповідної сільської території. Окрім того, на сучасному етапі цивілізаційного розвитку сільськогосподарське виробництво вступило в період глобальних змін, обумовлених поєднанням низки факторів, з яких ключовими є:

- глобальні кліматичні зміни;
- зростання і зміна структури споживання, пов'язані зі збільшенням чисельності населення і зростанням добробуту;
- технологічна революція, яка за останні десятиліття повністю змінила структуру промислового виробництва, з'являється у сільському господарстві.

Вирішення завдань інноваційного розвитку будь-якої сфери можливе лише при наявності відповідних ресурсів. Без реального оновлення основного капіталу підприємств, реструктуризації всієї фінансово-інвестиційної сфери й створення сприятливого інвестиційного клімату неможливо забезпечити конкурентні переваги національної економіки загалом і агропромислових підприємств зокрема. Основним механізмом реалізації стратегічних цілей економічного розвитку підприємства, інструментом активізації інноваційної діяльності та ключовою умовою зростання ринкової вартості його активів є інвестиції.

Водночас Україна залишається аутсайдером за своєю привабливістю для іноземного капіталу. Вітчизняні виробники не залучені активно в глобальні мережі створення доданої вартості, на їх майданчиках не формують готові вироби для подальшого експорту. Як наслідок, обсяги залучення прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в Україну значно поступаються нашим західним сусідам із постсоціалістичних країн (рис. 1) [10].

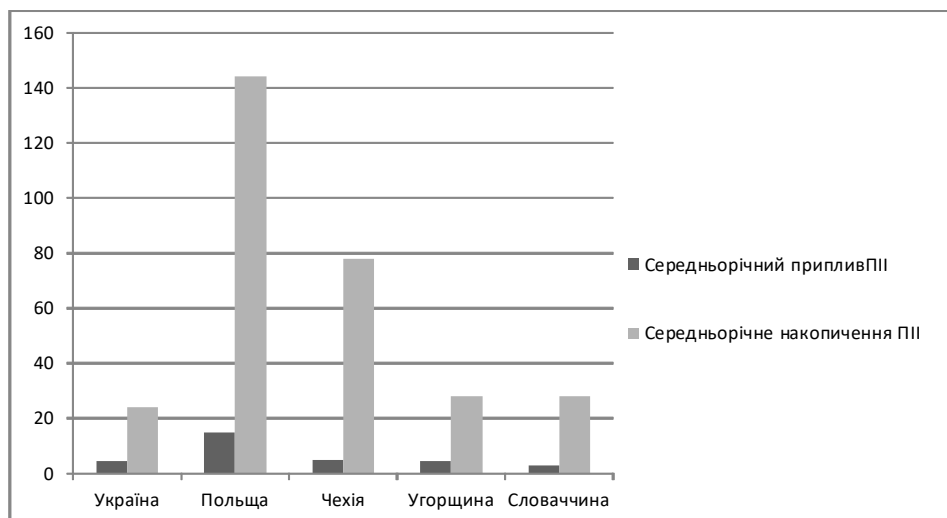

Рис. 1. Залучення ПІІ (1993 – 2017 рр.), млн дол. США

Із рис. 1 видно, що середньорічні обсяги припливу ПІІ протягом 1993 – 2017 рр. в Україні на рівні 3308,8 млн дол. США поступають всім наведеним країнам, окрім Словаччини. Але за обсягом накопичених ПІІ вітчизняна економіка поступається всім, при тому, що чисельність населення в Україні порівняна з кількістю населення усіх зазначених країн.

Різниця в обсягах припливу і накопичення ПІІ пояснюється інституційними факторами, які не тільки заохочують приплив, але також запобігають відтоку. Позиції України в рейтингах різноманітних оцінок якості інститутів не дають великого оптимізму. Так, за індексом Rule of Law на 2016 р. (розраховується Всесвітнім банком), Україна займає 147-е місце, тоді як Польща – 46-е. За

індексом Regulatory Quality на 2016 р. (теж розраховується Всесвітнім банком), відповідно, 121-е і 39-е. Ці два індекси чітко вказують на очевидну проблему – низький рівень захисту прав і низька якість регулювання є відображенням загальної інституційної слабкості. У такому середовищі, як запити зі зміни статус-кво в розподілі активів, так і запити щодо конкурентної експансії за доступ до ренти однаково можливі. А з огляду на факт російської агресії, можна з упевненістю зазначити, що зовнішній фактор із легкістю маніпулює тими, хто хоче найбільшою мірою скористатися такою слабкістю інститутів заради власного добробуту, однак за рахунок національного суверенітету. Не випадково, за індексом Political Stability (аналогічно, розраховується Всесвітнім банком), Україна займає 183-тє місце, тоді як Польща – 65-е.

Водночас, як зауважує А. Аслунд, Україна має стабільний чистий відтік капіталу майже 4% ВВП на рік. Іноземці бачать, що відбувається, і реальні прямі інвестиції тримаються на рівні 1% ВВП останні п'ять років. Звісно, що війна налякала багатьох, та це навряд чи головна причина того, що прямі іноземні інвестиції не збільшуються. Україні їх потрібно мати на рівні 4 – 5% ВВП [11].

Відповідно до проекту закону “Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку”, основними принципами державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку в Україні є системність та узгодженість впровадження заходів із реалізації державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку всіма органами державної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу та сталого сільського розвитку, доступу суб'єктів усіх форм господарювання до ринків збуту сільськогосподарської продукції. До головних пріоритетів державної аграрної політики належать: підвищення конкурентоспроможності українського аграрного сектора та його продукції; збільшення експорту сільськогосподарської продукції з більшою доданою вартістю; впровадження нових механізмів підтримки та стимулювання розвитку окремих галузей; забезпечення захисту прав та інтересів землевласників і землекористувачів; підвищення рівня зайнятості сільського населення тощо.

У контексті інноваційно-інвестиційного розвитку цей закон дає змогу запровадити на законодавчому рівні дієві запобіжники для захисту майнових прав власників і користувачів земельних ділянок, унеможливити протиправне поглинання і захоплення підприємств в аграрному секторі економіки, удосконалити порядок взаємодії Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, процедуру державної реєстрації земельних ділянок, речових прав на них та вирішити низку інших питань у сфері регулювання земельних відносин [12].

Необхідно зазначити, що проблеми розвитку АПК визначаються проблемами функціонування національної економічної системи України. Як

зазначають представники МВФ, темпи економічного зростання залишаються заниженими для того, щоб помітно скоротити розрив між рівнями доходів на душу населення в Україні та в сусідніх країнах. ВВП України за паритетом купівельної спроможності залишається дуже низьким – лише 20% від середнього показника для ЄС і другим найнижчим показником серед усіх країн Центральної та Східної Європи. Зростання стримує слабе бізнес-середовище, недоліки в законодавчій системі, наскрізна корупція, а також той факт, що у великих галузях економіки домінують неефективні державні підприємства або олігархи, що стримує конкуренцію та інвестиції. Порівняльний аналіз у регіональному контексті засвідчує, що найбільша відмінність у поступі реформ між Україною та сусідніми країнами полягає в якості інституційної системи. Через погані умови ведення бізнесу рівень залучення інвестицій та, зокрема, прямих інвестицій в Україні значно нижчий, аніж в інших країнах регіону. Цей брак інвестицій обмежує зростання продуктивності (продуктивність праці становить менше 10% середньої продуктивності в країнах ЄС), створення робочих місць у приватному секторі та покращення рівня життя, незважаючи на висококваліфіковану робочу силу в Україні [13].

В умовах ринку інвестиційне забезпечення економічного розвитку стає запорукою формування конкурентоспроможності як окремих сільськогосподарських підприємств, так і аграрного сектора економіки загалом. Активізація інвестування є одним із основних чинників розвитку економічного потенціалу країни. Водночас необхідно зважати на те, що інвестиційна політика має бути гармонізована з іншими видами економічної політики, насамперед інноваційною, в іншому випадку вона буде “відірваною” від пріоритетів розвитку економіки та не досягне мети забезпечення конкурентоспроможності національного виробництва в глобальній системі координат. Як зазначає С. Захарин, для здійснення структурних перетворень і технологічної модернізації економіки країнам життєво необхідний перехід від принципів ринкового догматизму до використання моделі регульованої ринкової економіки з високою часткою прямого і непрямого державного впливу, що припускає розроблення відповідної інвестиційно-інноваційної політики, суть якої складається у виробленні і реалізації системи пріоритетів, створенні механізмів і конкретних мір, що забезпечують формування національної інноваційної системи [14].

Функціонування агропромислових підприємств значною мірою залежить від ефективності функціонування АПК загалом. При цьому необхідно визнати, що на сьогодні не існує єдиного тлумачення поняття АПК. Так, П. Саблук вважає, що АПК – це “велике міжгалузеве утворення, органічна частина економіки країни, яка включає сукупність галузей, пов’язаних між собою процесом відтворення, основне завдання якого – забезпечення продовольчої безпеки країни, оптимальних норм харчування населення України, створення експортного потенціалу сировини і продовольства” [15]. О. Томілін наголошує, що АПК – це “складний комплекс виробництва, який об’єднує різні галузі

сільського господарства, головним завданням якого є забезпечення країни продовольством та сільськогосподарською сировиною” [16]. Тобто, основна увага при цьому акцентується на виробничих взаємовідносинах різних галузей сільського господарства. Я. Жаліло, О. Собкевич, В. Русан зазначають, що АПК – це “важливий сектор національної економіки, що об’єднує різні види економічної діяльності при виробництві сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а також доставці їх до кінцевого споживача” [17]. На думку М. Дергалюка, агропромисловий комплекс необхідно розглядати як складну інтегровану соціально-економічну систему взаємопов’язаних галузей з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання сільськогосподарської продукції, яким притаманні специфічні (певні) функціональні ознаки, що здійснюють відтворення виробничих сил і виробничих відносин [18].

Більшість дослідників виокремлюють у межах АПК три взаємопов’язані галузі:

- сільське господарство, яке слугує сировинною базою АПК;
- виробничу галузь, яка виробляє засоби виробництва та обслуговування АПК;
- збереження, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції [19].

До головних проблем функціонування усіх галузей АПК належать: деформації структури виробництва; низька ефективність сільськогосподарських підприємств; деформації цінкових пропорцій; нераціональне використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення; критична зношеність основних виробничих фондів; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення; відсутність реформування у соціальній сфері села. Вирішення саме цих проблем, обумовлених цими ключовими факторами, повинно визначати тактику і стратегію розвитку АПК України, найважливішим напрямком якого є розвиток експортного потенціалу. Аграрний сектор економіки України має високий потенціал, посилення якого можливе шляхом удосконалення механізмів розподілу і використання ресурсів у галузі та підвищення ефективності міжгалузевих зв’язків, що дасть змогу здійснити вихід на зовнішній ринок.

Загалом, підприємства АПК суттєво відрізняються від підприємств інших галузей: по-перше, вони здійснюють свою діяльність у різноманітних природно-кліматичних зонах; по-друге, ціни на сільськогосподарську продукцію не стабільні. В урожайний рік надлишок сільськогосподарської продукції може спричинити різке падіння цін на неї, а в неврожайний рік її нестача призведе до зростання цін на сільгоспродукцію; по-третє, агросфера має малу привабливість для інвесторів, оскільки характеризується тривалим циклом виробництва, а це, окрім того, пов’язано з великими ризиками (можливість неврожайності); по-четверте, сезонність робіт, яка властива підприємствам АПК, є причиною невеликої зайнятості населення, що проживає в сільських районах; по-п’яте,

умови життя на селі істотно відрізняються від умов життя в місті, що спонукає процеси урбанізації [20].

До основних завдань забезпечення розвитку агропромислових підприємств належать:

- формування впровадження концепції забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки в контексті євроінтеграції;
- структурна перебудова агропромислового комплексу; забезпечення адаптації підприємств АПК з урахуванням процесів інтеграції в ЄС;
- збільшення обсягів експорту продукції підприємств АПК, створення умов для розвитку ефективного підприємництва в АПК;
- нарощування обсягів інвестицій, зокрема іноземних та їх інноваційне спрямування; створення цивілізованих умов проживання в сільській місцевості як основи припливу працездатних верств [21].

Пріоритетним напрямком розвитку АПК України повинен стати інноваційний напрямок перетворень унаслідок впровадження нових видів продукції та обладнання, сертифікованих за європейськими стандартами ресурсозберігаючих виробництв та технологій. Інноваційна модель розвитку АПК повинна базуватись на “системі регіональних кластерів”, – галузевих, територіальних та добровільних об’єднань бізнесових структур, які на науковій основі та за підтримки органів місцевої влади забезпечуватимуть максимальну конкурентоздатність товарної продукції для економічного розвитку конкретного регіону та створення сприятливих умов взаємодії з іншими аналогічними суб’єктами держави та відповідними іноземними кластерами [22]. Результатом реалізації інноваційної стратегії розвитку АПК повинні стати: зростання урожайності рослинницької продукції та продуктивності у тваринництві, доведення обсягів споживання основних продуктів харчування на одну особу до рівня встановлених раціональних норм, затверджених МОЗ; підвищення обсягів експорту сільськогосподарської продукції та продовольства; підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту шляхом збільшення експорту продукції та активізації внутрішнього ринку; доведення середньомісячної заробітної плати працівника сільського господарства до середнього рівня заробітної плати в інших галузях економіки; покращення демографічної ситуації у сільській місцевості [23].

Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють свою діяльність на селі, як правило, відчувають нестачу в кваліфікованих кадрах. Не можна говорити про ділову оцінку персоналу, його атестацію, формування кадрового резерву, якщо працедавець не має можливості вибирати, а задовольняється тими робочими ресурсами, які є на селі. Процеси урбанізації призводять до того, що найактивніша частина сільського населення мігрує в міста або, що гірше, на заробітки за кордон.

Мобілізувати інвестиційні ресурси можна шляхом залучення до інвестиційного процесу в регіоні фінансово-кредитних установ і використання

для інвестування нагромадженого банками фінансового потенціалу. Модель успішного функціонування агропромислових підприємств повинна будуватися на основі спрощеного доступу агропідприємств до порівняно дешевих довгострокових кредитів. Для цього ефективніше має спрацювати система державної підтримки сільського господарства. Ю. Лопатинський, С. Тодорюк виокремлюють такі проблеми розвитку АПК:

- недосконале державне регулювання розвитку аграрного сектора;
- неналежні відносини між ланками аграрного сектора, а також недостатньо розвинена інфраструктура аграрного ринку;
- збільшення агроекологічних дисбалансів;
- неефективне використання сільськогосподарських угідь, їхній занепад, забруднення, зниження якості ґрунтів, відсутність у вітчизняних сільськогосподарських виробників мотивації до дотримання агроекологічних вимог на фоні значного рівня розораності земель тощо;
- витіснення агрохолдингами дрібних сільськогосподарських підприємств і господарств населення, що опосередковано сприяє зростанню екологічного навантаження та соціальної напруженості;
- дрібні виробники не мають доступу до недорогих позик, інвестицій, сучасних технологій, досягнень науково-технічного прогресу, виходу на міжнародний ринок збуту сільськогосподарської продукції;
- недостатній контроль за якістю та безпечністю продукції аграрного сектора, як наслідок – незавершеність процесів адаптації до європейських вимог і нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках;
- низький рівень оплати праці працівників сільського господарства, порівняно із заробітною платою в середньому в економіці України;
- занепад села і сільських територій;
- низький рівень соціального забезпечення працівників і мешканців сільської місцевості, умов праці та проживання [24].

Вирішення цих проблем сприятиме сталому розвитку агропромислових підприємств України та збалансуванню таких складових сталого розвитку, як економічна, екологічна, соціальна, інституційна.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, можна стверджувати, що перспективи розвитку агропромислових підприємств пов'язані з переходом на інноваційно-інвестиційний тип їх функціонування. У вирішенні проблем інвестування активну роль повинна відігравати держава, яка повинна сформувати привабливий інвестиційний клімат як для зарубіжних, так і для вітчизняних інвесторів. Загалом, головне завдання держави полягає у формуванні такої агропромислової політики, яка спрямована на системне вирішення проблем розвитку всіх галузей АПК, на інвестиційне забезпечення економічного зростання агросфери України, переведення галузей агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку.

Перспективою подальших наукових досліджень є розробка пропозицій щодо удосконалення підходів до формування регіонального інвестиційного клімату в умовах децентралізації.

Список використаної літератури

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. URL : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822> (дата звернення: 10.07.2019).
2. Позняк С. П. Чорноземи – національне багатство України. URL : <http://www.lnu.edu.ua/lessons/chornozemy/chornozemy.pdf> (дата звернення: 10.07.2019).
3. Концепція науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва України на період до 2015 року : затверджена Наказом Міністерства аграрної політики України № 240 від 10.04.2008 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0240555-08> (дата звернення: 15.07.2019).
4. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-iv> (дата звернення: 15.07.2019).
5. World Development Indicators. URL : <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&Topic=1> (date of using: 20.07.2019).
6. Голомша Н. Є. Конкурентоспроможність сільського господарства України: можливості та фактори зростання // Інноваційна економіка. 2010. № 4. С. 67.
7. Розвиток економіки України: трансформації та інновації : кол. моногр. : у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. О. Л. Гальцової. Запоріжжя : Видавничий дім “Тельветика”, 2017. 324 с.
8. Бодров В. Г., Гусев В. О., Мартиненко В. Ф. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки : навч.-метод. матер. Київ : НАДУ, 2009. 60 с.
9. Дейнеко Л. В., Коваленко А. О., Коренюк П. І., Шелудько Е. І. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / за ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. Київ : Наук. думка, 2007. 276 с.
10. Прямые иностранные инвестиции в Украину – страны, структура. URL : <https://zet.in.ua/statistika-2/investicii/pryamyie-inostrannye-investicii-v-ukrainu-strany-struktura> (дата обращения: 20.07.2019).
11. Аслунд А. Що не так з українською економікою? URL : https://dt.ua/ECONOMICS/ukrayinska-elita-povodit-sebe-tak-yak-yevropeytsi-v-18-stolitti-atlantic-council-309972_.html (дата звернення: 20.07.2019).
12. Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : проект Закону України. URL : https://narodnarada.info/news/komitet-pitan-agrarnoji-politiki-zemelnihkomitet-pitan-agrarnoji-politiki-zemelnih_109176-news-109953.html (дата звернення: 20.07.2019).
13. Олігархи стримують конкуренцію та інвестиції: В МВФ не дали траншу і пройшлися по економічних проблемах України. URL : https://zik.ua/news/2019/09/27/oligarhy_strymuuyut_konkurentsuyu_ta_investytsii_v_mvf_ne_daly_transhu_i_1655941 (дата звернення: 22.07.2019).
14. Захарін С. В. Ефективне поєднання інвестицій та інновацій в умовах перехідної економіки // Проблеми науки. 2007. № 3. С. 2—9.
15. Саблук П. Т. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины // Экономика Украины. 2008. № 12. С. 4—8.

16. Томілін О. О. Формування та розвиток міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі // Вісник Запорізького національного університету. 2012. Вип. 3 (15). С. 148—153.
17. Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України : аналіт. доп. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2011. 104 с.
18. Дергалюк М. О. Підходи щодо визначення сутності поняття “агропромисловий комплекс” // Економіка та держава. 2018. № 5. С. 34—37.
19. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. Київ : КНЕУ, 2013. 779 с.
20. Клочок В. Українське село – розмінна монета при запуску ринку землі // Дзеркало тижня. 2018. Вип. 21. 2 – 8 черв.
21. Дусановський С. Л., Білан Є. М. Економічні основи розвитку АПК в ринкових умовах. Тернопіль : Астон, 2003. 199 с.
22. Збарзкий В. К., Горьовий В. П. Державна підтримка сільського господарства // Економіка АПК. 2010. № 4. С. 74—80.
23. Шлапак В. О. Аспекти інноваційного розвитку сільського господарства України // Економіка АПК. 2004. № 6. С. 65.
24. Лопатинський Ю. М., Тодорюк С. І. Детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств. Чернівці, 2015. 220 с.

Статтю подано: 21.08.2019

Статтю схвалено: 18.09.2019

Borshchuk Yevhen Mikhailovich

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Economics Department, Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0001-8695-6588

e-mail: borshuk@yahoo.com

Sydorchuk Orystlava Grigoryevna

PhD (State Administration), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration, Lviv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration under the Office of the President of Ukraine

ORCID: 0000-0002-7078-1557

e-mail: Sydorko91@gmail.com

**THE FEATURES OF AN INNOVATIVE – INVESTABLE OF POLICY
OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN AGRICULTURAL ENTERPRISES**

Problem setting. Nowadays stable development of agro-industrial complex branches require investment activity, assignment all necessary financial and material resources to enterprises. Investment as itself is long term deposits to gain mains funds and floating assets in the process of economic activities that has the goal to make a profit. In the segment of real economic sector agriculture will be one of the most attractive branches for investment. Agriculture is a particular sector of the national economy that needs to tackle the problems of innovation support

Recent research and publications analysis. The issues of innovation and investment development were studied by O. Alimov, O. Amosha, G. Wozniak, V. Geets, V. Zimovets,

M. Kobushko, etc. However, they all do not consider certain issues of associated with attracting investment in the innovative development of agro-industrial enterprises.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The analysis of scientific papers and publications allows us to conclude that a number of theoretical and methodical statements have remained beyond the attention of scholars, and the existing developments activities of agricultural enterprises need adaptation to take into account the practice of functioning of the national economy in modern conditions.

Paper main body. The agrarian sector of the Ukrainian economy plays one of the key roles in the socio-economic development of the country. In the article the features of functioning of agro-industrial enterprises are highlighted. The content of the concept of innovation and investment development of agro-industrial enterprises is defined, the main purpose of which is the modernization of agricultural and processing production, which allows to ensure high efficiency of activity of enterprises in the long term. The peculiarity of innovative activity in the agro-industrial complex is attraction public and private investment. An important problem is research of modern innovative and investment support of effective activity of agrarian units, dynamics of foreign direct and capital investment in domestic agriculture is analyzed. The main reasons that hinder the development of innovation and investment support of agricultural enterprises have been analyzed. The main types of innovations implemented in agricultural enterprises are systematized, the main components of the system of innovations introduction in agriculture are separated. The article proves that the activation of innovative processes in agricultural enterprises will improve the quality and level of competitiveness of agro-food products of domestic agricultural enterprises. It is proved that the effective functioning of agro-industrial enterprises should be based on the national policy of state support of agriculture. On the basis of generalization of interpretations of investments as an economic category from the point of view of the potential investor new approaches to estimation of investment attractiveness of agrarian sector are grounded

Conclusions of the research and prospects for further studies. Thus, The state should play an active role in solving the problems of investing in agro-industrial enterprises. In the context of innovation and investment development of agro-industrial enterprises, the state should promote the role of scientific and technological factors in solving problems of development of agro-industrial production, ensuring their sustainable economic growth, including defining ways of forming an attractive investment climate for attracting investment in the development of the domestic economy.

Key words: economy; innovations; investments; integrated structures; agribusinesses.

References

1. Kontsepsiya Derzhavnoyi tsilovoyi prohramy rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku. (2019). URL : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822> [in Ukrainian].
2. Poznyak, S. P. (2019). *Chornozemy – natsionalne bahatstvo Ukrayiny*. URL : <http://www.lnu.edu.ua/lessons/chornozemy/chornozemy.pdf> [in Ukrainian].
3. Kontsepsiya naukovy-tekhnichnoho rozvytku haluzey ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrayiny na period do 2015 roku. № 240. (2008). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0240555-08> [in Ukrainian].
4. Pro osnovni zasady derzhavnoyi aharnoyi polityky na period do 2015 roku. (2008). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-iv> [in Ukrainian].

5. World Development Indicators. URL : <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&Topic=1>.

6. Holomsha, N. Ye. (2010). Konkurentospromozhnist silskoho hospodarstva Ukrainy: mozhlyvosti ta faktory zrostannya. *Innovatsiyna ekonomika*, № 4, pp. 67 [in Ukrainian].

7. Haltsova, O. L. (Ed.). (2017). *Rozvytok ekonomiky Ukrainy: transformatsiyi ta innovatsiyi*. (Vol. 1, 324 p.). Zaporizhzhya: Vydavnychyy dim "Helvetyka" [in Ukrainian].

8. Bodrov, V. H., Husyev, V. O., Martynenko, V. F. (2009). *Innovatsiyno-investytsiyna model staloho rozvytku natsionalnoyi ekonomiky*. Kyiv: NAPA. 60 p. [in Ukrainian].

9. Deyneko, L. V., Kovalenko, A. O., Korenyuk, P. I., Sheludko, E. I. (2007). *Prodovolchyy kompleks Ukrainy: stan i perspektyvy rozvytku*. Kyiv: Nauk. dumka. 276 p. [in Ukrainian].

10. Pryamyne ynostrannye ynvestytsyy v Ukrainu – strany, struktura. URL : <https://zet.in.ua/statistika-2/investicii/plyamyne-inostrannye-investicii-v-ukrainu-strany-struktura> [in Russian].

11. Anders Aslund. *Shcho ne tak z ukrayinskoyu ekonomikoyu?* URL : https://dt.ua/ECONOMICS/ukrayinska-elita-povodit-sebe-tak-yak-yevropeyci-v-18-stolitti-atlantic-council-309972_.html [in Ukrainian].

12. Pro osnovni zasady derzhavnoyi ahrarnoyi polityky ta derzhavnoyi polityky silskoho rozvytku. (2019). URL : https://narodnarada.info/news/komitet-pitan-agrarnoji-politiki-zemelnihkomitet-pitan-agrarnoji-politiki-zemelnih_109176-news-109953.html [in Ukrainian].

13. *Oliharkhy strymuyut konkurenciyu ta investytsiyi: V MVF ne daly transhu i proyshlysa po ekonomichnykh problemakh Ukrainy*. URL : https://zik.ua/news/2019/09/27/oligarhy_strymuyut_konkurenciyu_ta_investytsii_v_mvf_ne_daly_transhu_i_1655941 [in Ukrainian].

14. Zakharin, S. V. (2007). Efektyvne poyednannya investytsiy ta innovatsiy v umovakh perekhidnoyi ekonomiky. *Problemy nauky*, № 3, pp. 2-9 [in Ukrainian].

15. Sabluk, P. T. (2008). Sostoyanye y perspektyvy razvytyya ahropromyshlennoho kompleksa Ukrainy. *Ekonomyka Ukrainy*, № 12, pp. 4-8 [in Russian].

16. Tomilin, O. O. (2012). Formuvannya ta rozvytok mizhhaluzevykh vidnosyn v ahropromyslovomu kompleksi. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, Issue 3 (15), pp. 148-153 [in Ukrainian].

17. Zhalilo, Ya. A. (Ed.). (2011). *Rozvytok ahrarnoho vyrobnytstva yak peredumova zabezpechennya prodovolchoyi bezpeky Ukrainy*. Kyiv: NISD. 104 p. [in Ukrainian].

18. Derhalyuk, M. O. (2018). Pidkhody shchodo vyznachennya sutnosti ponyattya "ahropromyslovyy kompleks". *Ekonomika ta derzhava*, № 5, pp. 34-37 [in Ukrainian].

19. Andriychuk, V. H. (2013). *Ekonomika pidpryyemstv ahropromyslovoho kompleksu*. Kyiv: KNEU. 779 p. [in Ukrainian].

20. Klochok, V. (2018). Ukrayinske selo – rozminna moneta pry zapusku rynku zemli. *Dzerkalo tyzhnya*, Issue 21, 2-8 cherv. [in Ukrainian].

21. Dusanovskyy, S. L., Bilan, Ye. M. (2003). *Ekonomichni osnovy rozvytku APK v rynkovykh umovakh*. Ternopil: Aston. 199 p. [in Ukrainian].

22. Zbarazkyy, V. K., Horovyy, V. P. (2010). Derzhavna pidtrymka silskoho hospodarstva. *Ekonomika APK*, № 4, pp. 74-80 [in Ukrainian].

23. Shlapak, V. O. (2004). Aspekty innovatsiynoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy. *Ekonomika APK*, № 6, pp. 65 [in Ukrainian].

24. Lopatynskyy, Yu. M., Todoryuk, S. I. (2015). *Determinanty staloho rozvytku ahrarnykh pidpryyemstv*. Chernivtsi. 220 p. [in Ukrainian].

Paper submitted: 21.08.2019

Paper accepted: 18.09.2019

Цитування: Борщук Є. М., Сидорчук О. Г. Особливості формування інноваційно-інвестиційної політики розвитку агропромислових підприємств України // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3(60) : у 2 ч. Ч. 2 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 189—203. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.60.2019.186765>).

Citation: Borshchuk, Ye. M., Sydorchuk, O. G. (2019). The features of an innovative – investable of policy of development of Ukrainian agricultural enterprises. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3(60), pp. 189-203. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.60.2019.186765>).